

Geschichte der geistlichen Stiftungen, der adlichen Familien, so wie der Städte und Burgen der Mark Brandenburg

[Urkunden-Sammlung für die Orts- und spezielle Landesgeschichte]

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1842

LVIII. Pabst Johann XXIII. beauftragt den Bischof von Havelberg, über die Bürger zu Halle wegen ihrer Empörung gegen den Erzbischof Günther von Magdeburg und wegen des von ihnen verübten Mordes des ...

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54306)

lerley hindernisse lasen vnd behalden mit aller gnaden, friheit vnd gerechtikeit by allen Jren eigenthumen, gebungen vnde pfandungen, also sie das von (unfern) vorkarn Marcgrafen zcu brandenburg gehabt vnde besessen haben. Mit orkunde desis brifes, vnsigelt mit vnfirm anhangenden Ingesigel, der gegeben ist czu Tangermünde, Am Suntage nach vnfers hern lichnams tage, nach Cristi geburte XIIIe. Jare vnde In deme vierzehnden Jaren.

Nach dem Havelberger Copialbuche des R. Geh. Rab. Archives Bl. 67.

LVII. Peter Dalchow verkauft dem Bischofe Otto zu Havelberg vier Hufen der Feldmark des wüsten Dorfes Lutterow, im Jahre 1414.

Vor allen, de dessen Briff zen edder horen lesen, Bekenne ick peter dalchow, wonastich to wistok, vnde betuge opembar in desseme openen briue, vor my vnde myne rechten Eruen, dat ik mit wolbedachtem mude recht vnde redeliken uorkoft hebbe vnde uorkope, vormiddelst craft deses openen breues, deme Erwerdigen in got vadere vnde hern, hern Otten, bisschoppe tu havelberge, vir huuen, belegen uppe der veltmarke des dorpes lutterow, dat nu wuste is, mit allen tobehoringen bynnen dorpes vnde buten dorpes, alse dar van oldinges tu behoret heft, vor ver schock guder bemescher grosschen, de my de Erwerdige ergenante in god vader vnd here an eyner summen tor nuge wol bereidet heft, vnde ick se vort in mynen fromen vnd nut gentzlick gekeret hebbe. Desfer vorcreuen huuen vnde tobehoringe scholen ik vnde myne Eruen deme ergenanten erwerdigen heren vnde synen nakomelingen, bisschoppen tu havelberge, eyn recht were wesen vor alle degene, de vor gerichte recht nemen vnde geuen willen. Vnde alze ik de vorbenante huuen mit eren tubehoringen van deme ergenanten erwerdigen hern, hern Otten, mynen gnedigen hern, in lene hadde, so vorlate ik eme vor my vnde myne eruen de vorbenante huuen vnde tobehoringe, daruorder nicht mer up to sprekende edder to sakende. Alle desse stücke loue ik vor my vnde myne Eruen stede vnde vaste to holdenn, sunder argelist, hulperede edder geuere. Tuge sint hans fuk kamermeister, gereke bolczan (sic) voget, hans dalchow, Arnd fuk vnde mer louen werdige lude. Tho merer bekantnisse deser dinge hebbe ik myn Ingesigel mit witscap laten hengen an dessen bress, de geuen is na godes bord XIIIe. Jar darna In deme verteynden Jare, in sunte Michaelis dage des hilgen Ertzengels.

Nach dem Havelberger Copialbuche des R. Geh. Rab. Archives Bl. 53.

LVIII. Pabst Johann XXIII. beauftragt den Bischof von Havelberg, über die Bürger zu Halle wegen ihrer Empörung gegen den Erzbischof Günther von Magdeburg und wegen des von ihnen verübten Mordes des erzbischöflichen Salzgrafen zu richten, im Jahre 1415.

Johannes Episcopus, seruus seruorum dei, Venerabili fratri Episcopo havelbergensi Salutem et apostolicam benedictionem. Grauem venerabilis fratris nostri Guntheri Archiepiscopi Magdeburgensis petitionem accepimus, continentem, quod licet opidum hallense cum eius districtu Magdeburgensis dioecesis ad Archiepiscopum Magdeburgensem pro tempore existentem pleno iure in spiritualibus et temporalibus pertineat, ac Consules et Magistri ciuium, qui etiam sunt pro tempore, nec-

non dilecti filii vniuersitas eiusdem Opidi predicto Archiepiscopo existenti pro tempore teneantur prestare fidelitatis debite iuramentum, prout etiam eidem Gunthero Archiepiscopo dudum prestiterunt, ipseque Archiepiscopus existens pro tempore etiam ab olim seu per tempus uel a tempore, cuius contrarii memoria non existit, deputare consueuerit certum Capitaneum seu Officiale, Comitem salinarii nuncupatum, in eodem Opido, in quo sunt saline et sal pro tempore decoquitur, ex quo etiam non modica utilitas pro tempore Archiepiscopali Mense Magdeburgensi prouenit annuatim, dictusque Guntherus Archiepiscopus iuxta eandem consuetudinem quondam Johannem heyderfleiben armigerum pro Comite salinarii in Opido huiusmodi deputasset, et ei Consules et Magistri ciuium dicti opidi, qui tunc erant, et huiusmodi vniuersitas in illis, que ipsum Johannem ratione Capitaneatus seu officii in eodem Opido concernebant, etiam de more et obseruantia antiquis merito intendere parereque debuissent in licitis et honestis, tamen iidem tunc existentes Consules et Magistri ciuium necnon vniuersitas contra ipsos Guntherum Archiepiscopum et Johannem, ceruice superbie atque rebellionis erecta, necnon contra huiusmodi fidelitatis iuramentum, per eos ipsi Gunthero Archiepiscopo prestitum, ut prefertur, temere uenientes, nulla etiam precedente rationabili causa, ac ipso Gunthero Archiepiscopo ad id minime requisito, ymmo prorsus inscio et inuito, in grauem contumeliam et offensam dicti Guntheri Archiepiscopi, necnon perniciosum exemplum ualde multorum, quadam die, dum in eodem opido publice nundine, ad quas iuxta ueterem consuetudinem, etiam in eodem Opido in talibus obseruatam, grandis multitudo forensium aduenerat, in maius dedecus necnon grauiorem offensam Guntheri Archiepiscopi et Johannis prefatorum, ipsum Johannem uiolenter ceperunt et aliquamdiu captiuum in foro publico illic occurrentibus turbis et de hoc ammirantibus, tenuerunt, et licet dictus Johannes etiam alta uoce et publice tunc obtulisset, se paratum fore stare iuri coram tunc existentibus Consulibus et Magistris ciuium et vniuersitate predictis et cuilibet ipsorum de iusticia respondere, dictosque tunc existentes Consules, Magistros ciuium et vniuersitatem requisisset atque rogasset, ut eum libere abire permitterent uel saltem ignominiose morti non traderent aut offenderent iniuriose, ipsi tamen Consules et Magistri ciuium ac vniuersitas, huiusmodi petitionibus eiusdem Johannis etiam temere ipretis vel obauditis, magis in mortem ipsius Johannis unanimiter aspirarunt, nec mora ipsum absque iudicio in quodam turpi loco prope dictum Opidum consistente ignis incendio horrende nimium concremarunt, et quamuis etiam postea predicti tunc existentes Consules, Magistri ciuium et vniuersitas per ipsum Guntherum Archiepiscopum ac pro parte sua per quosdam principes et alios Magnates illarum parciu amicos et beniuolos eiusdem Guntheri Archiepiscopi ac successiue dilectos filios Capitulum Magdeburgense et nonnullos alios non modice auctoritatis viros sepius requisiti fuissent, iuxta consuetudinem illarum parciu, ut pro tam grauibus contumelia et excessu, in premisis eidem Gunthero Archiepiscopo per ipsos illatis, prout etiam de iure facere tenebantur, emendam condignam impenderent et super hoc etiam plures dies placitorum cum ipsis tunc existentibus Consulibus, Magistris ciuium et vniuersitate predictis Guntherus Archiepiscopus tenuisset, ipsi tamen tunc existentes Consules, Magistri ciuium et vniuersitas in reprobum sensum dati, necnon in dura ipsorum pertinacia remanentes ac in ipsorum potencia et diuiciis confisi, consultis aut consiliis eorundem Principum et magnatum, necnon aliorum, qui pro bono pacis et concordie inter partes ipsas faciendo se de premisis intromiserunt, acquiescere nullatenus curauerunt neque curant. Cum autem sicut eadem petitio subiungebat, premissa sint adeo publicata et notoria, quod nulla possint tergiversatione zelari eaque cedant euidenter in ipsius Archiepiscopalis dignitatis et ecclesie sue Magdeburgensis grauissimum detrimentum, Pro parte dicti Guntheri Archiepiscopi fuit nobis humiliter supplicatum, ut suo et eiusdem dignitatis seu ecclesie statui in premisis oportune prouiderere de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tue per

apostolica scripta mandamus, quatinus uocatis dictis tunc existentibus Consulibus, Magistris ciuium et vniuersitate, necnon aliis, qui fuerint euocandi de premisis, summarie simpliciter et de plano ac sine strepitu et figura iudicii auctoritate nostra te informes, et si per informationem huiusmodi ita esse reperiatur, eosdem tunc existentes Consules, Magistros ciuium ac vniuersitatem omnesque alios et singulos in premisis culpabiles ac eorum complices et fautores moneas, ut infra certum terminum peremptorium competentem, de quo tibi uidebitur, eidem Gunthero Archiepiscopo de excessu, iniuria et contumelia, predictis efficaciter satisfaciant iuxta ordinationem tuam, quam in premisis ratione preuia et iuxta consuetudinem illarum parcium duxeris faciendam, ipsosque Consules, Magistros ciuium et vniuersitatem et alios culpabiles in premisis auctoritate predicta compellas ad cauendum ydoneo, ne de cetero eciam per se uel alios similia faciant uel attemptent forte aut ea attemptare uel facere uolentibus non prestent auxilium consilium uel fauorem, sub priuatione omnium feudorum, que ipsi Consules, Magistri ciuium et vniuersitas ac alii culpabiles communiter uel diuisim nunc obtinent ab ecclesiis, Monasteriis, necnon personis et locis ecclesiasticis quibuscunque, necnon etiam quorumlibet priuilegiorum ac indultorum atque libertatum et immunitatum, eis a summis Pontificibus predecessoribus nostris ac Imperatoribus, necnon Regibus Romanis ac etiam ab Archiepiscopis Magdeburg. et decano ipsius ecclesie Magdeburgensis, qui fuerunt pro tempore, ac huiusmodi Capitulo, necnon aliis Prelatis, ecclesiasticis ac etiam aliis secularibus Principibus et aliis Proceribus quibuslibet sub quauis uerborum forma concessorum, necnon etiam sub aliis formidabilibus spiritualibus ac etiam pecuniariis, de quibus tibi uidebitur, conuenientibus penis in ipsos tunc existentes Consules, Magistros ciuium et vniuersitatem aliosque culpabiles, nisi eidem tue monicioni humiliter paruerint, statuendis. Nos enim tibi ut legitimis per te super hiis habendis feruatis processibus eos etiam, quotiens tibi uidebitur, aggrauandi, Contradictores quoque per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compefcendi, Inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, quodque si tibi constiterit, quod moniciones huiusmodi et citaciones ac processus super hiis per te habendi, prefatis tunc existentibus Consulibus, Magistris ciuium et vniuersitati ac aliis, quos concernunt, in dicto opido tute nequeant publicari, moniciones et citaciones ac processus eosdem per edicta publica, portis ecclesie havelbergensis et aliis locis publicis eidem Opido uicinis, de quibus sit uerisimilis coniectura, quod ad noticiam eorundem tunc existentium Consulium, Magistrorum ciuium, vniuersitatis et aliorum monitorum et citatorum, necnon in ipsis processibus contentorum peruenire ualeant, affigenda publicandi plenam et liberam auctoritate predicta tenore presentium concedimus facultatem. Volumus autem et eadem auctoritate decernimus, quod monitiones, citaciones et processus huiusmodi perinde ipsos monitos et citatos arcant, ac si eis intimati et insinuati presentialiter et personaliter extitissent, Non obstantibus, quod tua ecclesia havelbergensis eiusdem ecclesie Magdeburgensis suffraganea existit et tam felicitis recordationis Bonifacii pape VIII predecessoris nostri, qua cauetur ne aliquis auctoritate litterarum apostolicarum ultra vnā diētam a fine sue dyoecesis ad iudicium euocetur, seu ne Iudices auctoritate apostolica deputati extra Ciuitatem uel dioecēsin, in quibus deputati fuerint, contra aliquos procedere aut uices suas aliis committere presumant, ac etiam de personis ultra certum numerum ad iudicium non uocandis, ac de vna uel duabus dietis in Concilio generali, quam aliis Constitutionibus apostolicis contrariis quibuscunque, Seu si eisdem tunc existentibus uel qui essent pro tempore Consulibus, Magistris ciuium et vniuersitati dicti opidi uel quibusuis aliis communiter uel diuisim a sede apostolica sit indultum, quod interdicti, suspendi uel excommunicari, aut extra uel ultra certa loca ad iudicium euocari non possint, per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Bononie kal. Junii Pontificatus nostri anno quinto.

Nach dem Originale des K. Provinzial-Archives zu Magdeburg.